

Адміністративне право і процес

УДК 347.73:347.9(100)

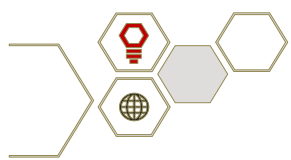
DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20024719>

**Діяльність міжнародних організацій у зменшенні масштабів насильства
та відновленні прав людини**

Демідов Максим Валерійович,
аспірант (спеціальність «Політологія»),
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Лубни, Україна, <https://orcid.org/0009-0002-3444-3662>

Прийнято: 17.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація. Дослідження присвячено аналізу практичних підходів міжнародних організацій до обмеження проявів насильства та відновлення порушених прав людини в зонах конфліктів і постконфліктних суспільствах. Метою статті є з'ясування інституційних механізмів реагування на кризові ситуації, оцінення їх результативності та визначення умов, за яких досягається стаке зниження рівня насильства. У роботі застосовано порівняльний метод, аналіз нормативно-правових актів, вивчення звітів міжнародних структур та узагальнення емпіричних даних щодо реалізації гуманітарних і правозахисних програм. Особливу увагу приділено координації міждержавних зусиль, процедурі моніторингу дотримання прав людини та використанню інструментів превентивного впливу. Результати дослідження свідчать про те, що ефективність діяльності міжнародних організацій визначається не лише масштабом ресурсів, а й здатністю забезпечити взаємодію з національними інституціями та місцевими спільнотами. Встановлено, що поєднання правозахисних місій, гуманітарної допомоги та програм відновлення

інституцій створює передумови для стабілізації ситуації та поступового зниження рівня насильства. Значну роль відіграє документування порушень і формування доказової бази, що сприяє притягненню винних до відповідальності та відновленню справедливості. Разом із тим виявлено відмінності в підходах різних організацій до визначення пріоритетів і способів втручання, що впливає на кінцеві результати їх діяльності. У висновках підкреслено, що відновлення прав людини є довготривалим процесом і потребує системного поєднання правових, соціальних та інституційних заходів. Досягнення стійкого ефекту можливе в разі узгодження міжнародних ініціатив із внутрішньодержавними реформами та підвищення рівня довіри до правових механізмів. Обґрунтовано доцільність посилення ролі превентивних стратегій і розвитку інструментів раннього реагування на загрози насильства. Узагальнення практичного досвіду дозволяє визначити напрями вдосконалення діяльності міжнародних організацій у сфері захисту прав людини.

Ключові слова: збройні конфлікти, гуманітарні місії, правовий захист, постконфліктне відновлення, міжнародна співпраця.

Activities of international organizations in reducing violence and restoring human rights

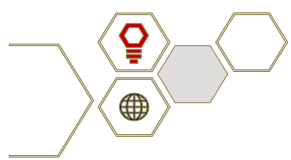
Maksim Demidov,

PhD Student (Specialty «Political Science»),

Lugansk Taras Shevchenko National University,

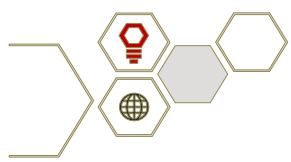
Lubny, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-3444-3662>

Abstract. The study is devoted to the analysis of practical approaches of international organizations to limiting manifestations of violence and restoring violated human rights in conflict zones and post-conflict societies. The aim of the

article is to clarify institutional mechanisms for responding to crisis situations, assess their effectiveness and determine the conditions under which a sustainable reduction in violence is achieved. The work uses a comparative method, analysis of regulatory and legal acts, examination of reports from international structures, and generalization of empirical data on the implementation of humanitarian and human rights programs. Particular attention is paid to the coordination of interstate efforts, the procedure for monitoring compliance with human rights and the use of preventive influence tools. The results of the study indicate that the effectiveness of international organizations' activities is determined not only by the scale of their resources, but also by their ability to interact with national institutions and local communities. It has been established that the combination of human rights missions, humanitarian assistance and institutional restoration programs creates the prerequisites for stabilizing the situation and gradually reducing the level of violence. Documenting violations and building an evidence base are significant roles that contribute to holding perpetrators accountable and restoring justice. At the same time, differences in the approaches of different organizations to determining priorities and intervention methods were identified, which affect the final results of their activities. The conclusions emphasize that the restoration of human rights is a long-term process and requires a systematic combination of legal, social and institutional measures. Achieving a sustainable effect is possible provided that international initiatives are consistent with domestic reforms and that trust in legal mechanisms is increased. The feasibility of strengthening the role of preventive strategies and developing early-response tools to address threats of violence is substantiated. Generalization of practical experience allows us to identify areas for improving the activities of international organizations in the field of human rights protection.

Keywords: armed conflicts, humanitarian missions, legal protection, post-conflict recovery, international cooperation.

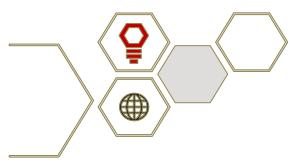

Постановка проблеми. Зростання кількості збройних конфліктів і тривалих кризових ситуацій супроводжується системними порушеннями прав людини та поширенням різних форм насильства, що негативно впливає на стабільність процесів суспільного розвитку. У таких умовах діяльність міжнародних організацій набуває вагомого значення, оскільки саме вони забезпечують координацію гуманітарних заходів, фіксацію порушень і підтримку постраждалого населення. Водночас наявний досвід свідчить про нерівномірність результатів їх втручання, що зумовлено відмінностями в мандатах, ресурсах і механізмах взаємодії з національними інституціями.

У науковому вимірі проблема пов'язана з необхідністю уточнення ефективності інституційних моделей реагування, що використовуються міжнародними організаціями в різних контекстах. Йдеться про аналіз практичних механізмів впливу, включаючи гуманітарні місії, правозахисний моніторинг та програми відновлення інституцій, які формують основу для стабілізаційних процесів. Постає завдання визначення умов, за яких такі інструменти працюють узгоджено та забезпечують довготривалий результат, а не короткострокове зниження напруги. Важливим залишається питання адаптації міжнародного досвіду до конкретних державних систем, що потребує врахування політичних, соціальних і правових чинників.

Зв'язок окресленої проблеми з актуальними завданнями полягає в пошуку ефективних рішень для зменшення масштабів насильства та забезпечення сталого відновлення прав людини. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення механізмів міжнародної співпраці, підвищення результативності гуманітарних програм і розвитку національних стратегій реагування на кризові ситуації. Такий підхід створює підґрунтя для більш узгоджених дій між міжнародними структурами і державами, що прямо впливає на рівень безпеки та правового захисту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика діяльності міжнародних організацій у сфері зменшення насильства та відновлення прав

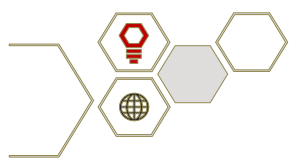

людини розглядається в межах кількох наукових напрямів, які формуються на стику міжнародного права, медіаправа та досліджень конфліктів. Значну частину праць зосереджено на ролі інституційних механізмів захисту прав людини, іншу – на інформаційних та комунікаційних факторах, що впливають на характер міжнародного реагування.

Зокрема, у працях А. Войціховського (A. Voitsikhovskyi) та співавторів [1] досліджується роль міжнародних організацій у захисті прав людини в Україні й акцентовано на поєднанні міжнародних стандартів і національних механізмів реалізації правових гарантій. Подібний підхід простежується в роботі В. Гомонай (V. Homanay) [2], де розглянуто діяльність міжнародних неурядових організацій у сфері гуманітарної співпраці під час війни, зокрема в медичному секторі.

Окрему групу становлять роботи, присвячені правовим та організаційним аспектам реагування на воєнні виклики. У цьому контексті С. Марко (S. Marko) [3] аналізує правові механізми протидії злочинам у сфері довілля в умовах війни, що демонструє розширення функціонального поля міжнародних інституцій. Інноваційні підходи громадянського суспільства до документування воєнних злочинів досліджує Г. Члевікайте (G. Chlevickaitė) [4], підкреслюючи значення доказової бази в міжнародних правозахисних процесах.

Дослідження Ю. Гунаван (Y. Gunawan) та співавторів [5] присвячено застосуванню міжнародного гуманітарного права в контексті російсько-українського конфлікту, де увага зосереджена на захисті цивільного населення та правових обмеженнях воєнних дій. У роботі М. Занін (M. Zanin) та Х. Мартінес (J. H. Martínez) [6] запропоновано міждисциплінарний підхід до аналізу міжнародних конфліктів, однак обмеженою є практична спрямованість щодо механізмів відновлення прав людини. М. Гладченко (M. Hladchenko) та Р. Костас (R. Costas) [7] розглядають вплив війни на наукову сферу та

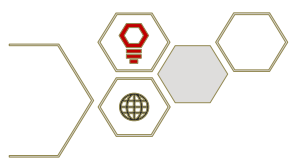

фінансування досліджень, що опосередковано відображає ширший контекст міжнародної реакції на кризові події.

Значний масив наукової літератури присвячено діяльності міжнародних організацій у процесах суспільного відновлення та стабілізації. Зокрема, О. Бушок [8] аналізує практичні аспекти післявоєнного відновлення держав за участі міжнародних інституцій, звертаючи увагу на організаційні механізми координації. Теоретичні та практичні виміри діяльності міжнародних організацій у післявоєнному відновленні розглядає А. Андрейків [9], підкреслюючи значення комплексного підходу. Водночас М. Демідов [10] акцентує на посередницькій ролі міжнародних структур у взаємодії держав і громадянського суспільства під час кризових ситуацій, однак питання трансформації цієї взаємодії у стабільне зниження рівня насильства потребує додаткового аналізу.

Нормативно-правові аспекти досліджено в працях Д. Барсука [11], де розглядаються міжнародні механізми забезпечення прав людини в умовах воєнного стану, а також у матеріалах Т. Федорової та Ю. Дементьєвої [12], які аналізують участь міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів на міжнародній арені. Діяльність міжурядових організацій у контексті міжнародних конфліктів досліджує С. Крамной [13], підкреслюючи їх роль у політичному посередництві, однак без достатнього фокусування на відновленні порушених прав людини.

Додатковий інтерес становлять праці Ю. Бідзілі та співавторів [14], які розглядають медіаправо як інструмент захисту прав громадян і протидії корупції, що дозволяє оцінити інформаційний вимір правозахисної діяльності. В. Стекольников та співавтори [15] аналізують соціальні медіа як платформу сучасної комунікації, що впливає на формування громадської думки щодо конфліктів і прав людини. Сценарії культурної стійкості в умовах інформаційних загроз розширюють розуміння впливу інформаційного

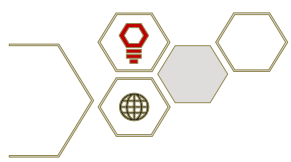

середовища на соціальну стабільність у кризових ситуаціях, на чому наголошує А. Луцина (А. Luryna) [16].

Узагальнення вказаних досліджень свідчить про наявність значного теоретичного та емпіричного матеріалу щодо діяльності міжнародних організацій, однак залишаються не досить опрацьованими питання системної взаємодії правових, гуманітарних та інформаційних інструментів у процесі одночасного зменшення насильства та відновлення прав людини. Саме ці аспекти визначають дослідницький фокус цієї статті, яку спрямовано на виявлення практичних механізмів узгодження міжнародних зусиль у кризових і постконфліктних умовах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження діяльності міжнародних організацій у сфері зменшення насильства та відновлення прав людини сформували значне теоретичне підґрунтя, проте окремі аспекти проблеми розглянуто недостатньо. Переважну частину наукових праць зосереджено на описі окремих інституцій або аналізі конкретних місій, що ускладнює цілісне розуміння взаємодії різних механізмів впливу. Також неповно розкрито питання узгодженості дій між організаціями різного рівня та їх здатності формувати спільну стратегію реагування на кризові ситуації.

На окрему увагу заслуговує проблема адаптації міжнародних практик до специфіки держав, які перебувають у стані конфлікту або відновлення після нього. У наукових джерелах переважно зроблено акцент на формуванні універсальних підходів, що не завжди враховують політичні та соціальні особливості постраждалих регіонів. Причини такого стану пов'язані з обмеженим доступом до емпіричних даних, складністю довгострокового спостереження за результатами програм і неоднорідністю критеріїв оцінювання. Водночас саме ці аспекти дозволяють оцінити реальний вплив міжнародних організацій на зниження рівня насильства та відновлення прав людини, що зумовлює потребу їх детального аналізу.

Наявні підходи демонструють різний рівень ефективності залежно від стадії розвитку конфлікту, проте чітке розмежування цілей міжнародних організацій та досягнутих результатів діяльності залишається недостатньо опрацьованим. Розв'язання цих завдань дозволить сформувати більш обґрунтовані рекомендації щодо побудови стратегій реагування на порушення прав людини під час криз.

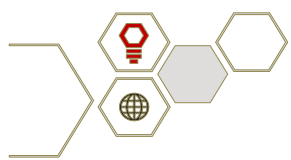
Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексний аналіз діяльності міжнародних організацій у сфері зменшення масштабів насильства та відновлення прав людини з урахуванням практичних результатів їх роботи в різних конфліктних контекстах.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- проаналізувати основні напрями діяльності міжнародних організацій у сфері зменшення насильства та відновлення прав людини;
- визначити чинники, що впливають на результативність гуманітарних і правозахисних програм у конфліктних та постконфліктних умовах;
- дослідити взаємозв'язок між характером інституційного втручання та змінами в рівні безпеки й правового захисту населення;
- узагальнити практичний досвід і сформулювати підходи до вдосконалення механізмів діяльності міжнародних організацій у сфері захисту прав людини.

Окреслені завдання відображають логіку дослідження та дозволяють послідовно розкрити заявлену проблематику, забезпечуючи обґрунтованість висновків і практичну спрямованість отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роботу міжнародних організацій у сфері захисту прав людини побудовано на поєднанні правових зобов'язань і практичних інструментів впливу на держави, які перебувають у стані конфлікту або після нього. У таких умовах вони виступають не лише як спостерігачі, а як учасники процесу формування правових стандартів і контролю за їх дотриманням. Ефективність захисту прав людини значною

мірою залежить від того, наскільки міжнародні структури здатні узгоджувати свої дії з національними правовими системами та фактично інтегрувати свої рішення у внутрішні механізми держави [1, с. 322].

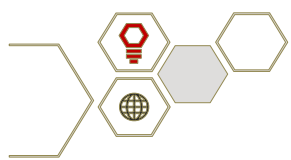
Правовий вимір цієї діяльності особливо проявляється в умовах воєнного стану, коли звичайні механізми державного управління зазнають обмежень. У таких ситуаціях міжнародні організації виконують функцію компенсації правового вакууму, забезпечуючи мінімальні стандарти захисту населення. Міжнародні механізми в цей період набувають більш гнучкого характеру, оскільки повинні реагувати на швидкі зміни правового середовища та одночасно зберігати відповідність базовим нормам міжнародного права. Саме ця гнучкість визначає їх здатність діяти в умовах нестабільності.

Посередницька функція міжнародних організацій проявляється у взаємодії між державними структурами та громадянським суспільством, яке часто виступає джерелом первинної інформації про порушення прав людини. Така взаємодія не зводиться лише до комунікації, а передбачає формування проміжного рівня довіри, який дозволяє переводити конфліктні ситуації в площину переговорів і правового врегулювання. У результаті міжнародні організації стають своєрідним каналом стабілізації, який зменшує напруження між сторонами конфлікту. Основні функціональні напрями, через які міжнародні організації впливають на зниження динаміки насильства та підвищення рівня забезпечення прав людини, систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Функції міжнародних організацій у сфері зменшення масштабів насильства та захисту прав людини

Функція	Зміст діяльності	Приклад реалізації
Захисна	Моніторинг порушень прав людини, фіксація фактів насильства	Моніторингові місії ОБСЄ; звіти Human Rights Watch, Amnesty International
Нормативно-правова	Адаптація міжнародних стандартів до умов воєнного стану	Рекомендації ООН; гуманітарні стандарти Міжнародного комітету Червоного Хреста
Посередницька	Взаємодія між державою та суспільством	Переговорні платформи ОБСЄ; медіаційні ініціативи ООН

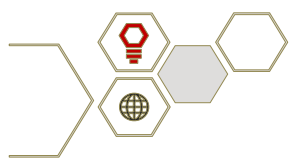
Координаційна	Узгодження дій міжнародних і національних структур	Координація гуманітарних програм ОСНА; спільні програми, як-от Всесвітня продовольча програма
---------------	--	---

Джерело: складено на основі [1; 10; 11; 13]

Зазначені функції не діють ізольовано, а реалізуються у взаємозв'язку в практичній діяльності організацій. Найчастіше саме їх поєднання визначає рівень впливу на конфліктну ситуацію, оскільки окремий інструмент рідко дає стабільний результат без підтримки інших механізмів.

Практична діяльність міжнародних організацій у зонах конфлікту зосереджена навколо гуманітарної допомоги, правового захисту та документування порушень. У сфері охорони здоров'я ключову роль відіграють міжнародні неурядові структури, зокрема «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières), Міжнародний комітет Червоного Хреста та інші гуманітарні медичні місії, які забезпечують безперервність медичної допомоги навіть за умов руйнування державної інфраструктури. Координація між державами та міжнародними організаціями в цій сфері дозволяє зменшувати гуманітарні втрати та підтримувати базові умови виживання населення [2, с. 58]. Ці програми координують доставлення продовольчих наборів, медикаментів, організацію тимчасових укриттів та мобільних медичних пунктів у зонах бойових дій.

Окремим напрямом діяльності міжнародних організацій є системне документування воєнних злочинів, що охоплює збирання свідчень потерпілих і очевидців, верифікацію цифрових матеріалів, створення структурованих баз даних інцидентів та їх передачу міжнародним слідчим і судовим інституціям. Важливу роль у цьому процесі відіграє громадянське суспільство, що стало активним учасником фіксації порушень, зокрема через ініціативи правозахисних організацій, як-от Human Rights Watch, Amnesty International, а

також українських цифрових платформ, спрямованих на збирання і перевірку доказів злочинів проти людяності, вчинених російською федерацією.

Координаційні механізми співпраці міжнародних організацій у процесах урегулювання конфліктів визначають узгодженість їхніх дій та загальну ефективність системи реагування. Координація реалізується через спільні оперативні штаби, кластерні зустрічі, обмін базами даних та погодження маршрутів гуманітарних місій між різними організаціями. Недостатній рівень взаємодії між структурами може стати причиною дублювання функцій, фрагментації програм і виникнення прогалин у наданні допомоги, що безпосередньо позначається на рівні захисту цивільного населення. У таких умовах координація перетворюється на ключовий організаційний фактор, який визначає результативність гуманітарних і правозахисних ініціатив та ступінь їх практичного впливу. З огляду на це доцільним є узагальнення основних інструментів міжорганізаційної координації під час реалізації гуманітарних програм (табл. 2).

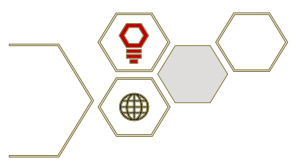
Таблиця 2

Основні інструменти діяльності міжнародних організацій у конфліктних умовах

Інструмент	Зміст застосування	Результат впливу
Гуманітарна координація	Забезпечення медичної та матеріальної допомоги (ОСНА, Médecins Sans Frontières, Всесвітня продовольча програма)	Зменшення гуманітарних втрат
Нормативний контроль	Застосування норм міжнародного гуманітарного права (ООН, Міжнародний комітет Червоного Хреста)	Захист цивільного населення
Документування порушень	Збір і систематизація доказів воєнних злочинів (Human Rights Watch, Amnesty International)	Формування доказової бази
Міжорганізаційна координація	Узгодження дій міжнародних структур (ОСНА, ОБСЄ)	Підвищення ефективності реагування

Джерело: складено на основі [2; 4; 12]

У таблиці 2 показано, що ефективність гуманітарних програм залежить від комплексного використання всіх зазначених інструментів. Відокремлене

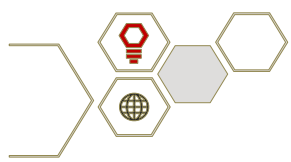
застосування будь-якого з них дає обмежений ефект, тоді як їх поєднання дозволяє забезпечити умови для реального зниження рівня насильства та поступового відновлення прав людини в постраждалих регіонах.

Ефективність діяльності міжнародних організацій визначається не лише теоретичними підходами, а й сукупністю обмежень і можливостей, що проявляються в практиці міжнародних місій, гуманітарних програм і моніторингових інструментів. Її оцінювання здійснюється за основними напрямками діяльності, наявним інструментарієм та можливостями його практичного застосування, з урахуванням доступу до територій, рівня фінансування, складності конфліктного середовища та якості міжінституційної взаємодії. Саме ці елементи визначають реальну результативність міжнародного втручання (рис. 1).

Рис. 1. Ключові чинники ефективності діяльності міжнародних організацій у сфері зменшення масштабів насильства та захисту прав людини
Джерело: авторська розробка

Результативність діяльності міжнародних організацій у конфліктних умовах є неоднорідною навіть у разі застосування подібних інструментів

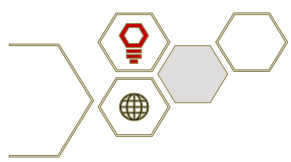

реагування. На практиці відмінності проявляються вже на організаційно-правовому рівні, зокрема в мандатах організацій, механізмах взаємодії з державними структурами та рівні доступу до постраждалих територій. Навіть у межах однотипних конфліктних ситуацій ефективність залежить від ступеня гнучкості організаційних механізмів та здатності адаптуватися до змін середовища, а також від того, наскільки правова база забезпечує оперативне реагування на нові форми загроз [3, с. 129].

Прикладом впливу організаційно-правових обмежень є діяльність Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, ефективність якої значною мірою була обмежена відсутністю гарантованого доступу до окремих територій, що суттєво звужувало можливості організації до фіксації порушень прав людини та знижувало оперативність збирання й передачі інформації. Це свідчить про те, що правовий мандат визначає не лише формальні повноваження місії, а й фактичний обсяг емпіричних даних, які можуть бути отримані та використані міжнародною організацією в процесі моніторингу [17].

Рівень і джерела фінансування міжнародних організацій безпосередньо впливають на масштаб гуманітарного реагування, що яскраво простежується на прикладі діяльності Всесвітньої продовольчої програми ООН в Україні. Так, відмічено, що в періоди скорочення донорських внесків відбувалося зменшення охоплення допомоги і перегляд пріоритетів підтримки населення. Це призводило до того, що навіть ефективно організовані механізми реагування не забезпечували повного досягнення запланованих результатів через обмеженість ресурсного забезпечення [18]. Водночас дефіцит фінансування змушує міжнародні організації концентрувати зусилля на окремих напрямках діяльності, що знижує комплексність утручання та обмежує системний вплив гуманітарних програм.

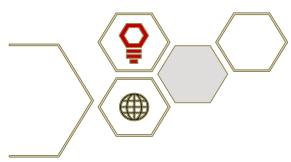
Ще одним важливим, хоча часто недооціненим фактором є характер координації між державними інституціями та міжнародними організаціями в

процесі гуманітарного реагування на конфлікти. Саме координаційні механізми між структурами ООН, урядовими органами та неурядовими організаціями формують реальну архітектуру надання допомоги та відновлення в кризових умовах. У разі фрагментарної або недостатньо узгодженої взаємодії навіть масштабні програми втрачають частину своєї ефективності, оскільки не інтегруються в національні системи реагування. Успішним прикладом такої співпраці є кластерна система ООН, у межах якої гуманітарні агенції, державні структури та неурядові організації координують свою діяльність за секторальним принципом (охорона здоров'я, продовольча безпека, житло тощо [19]).

Після завершення активної фази конфлікту діяльність міжнародних організацій переходить у площину відновлення інституцій та формування умов для довгострокової стабільності. У цьому процесі ключовим стає не лише відновлення інфраструктури, а й відбудова правових і управлінських механізмів, які забезпечують функціонування держави. Післявоєнне відновлення передбачає одночасну роботу з економічними, соціальними та правовими системами, де міжнародні організації виступають координаторами і джерелом експертної підтримки. Така багаторівнева взаємодія формує основу для поступового зниження соціальної напруги.

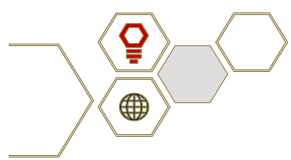
Теоретичні підходи до постконфліктного відновлення показують, що ефективність міжнародної участі в гуманітарних та правозахисних програмах залежить від поєднання стратегічного планування і гнучкого реагування на локальні потреби [9, с. 13]. Це означає, що універсальні підходи потребують адаптації до конкретних умов кожної країни, оскільки механічне перенесення інституційних моделей реагування нечасто забезпечує стабільний результат. Відновлення інституційної спроможності держави відбувається поступово, і міжнародні організації в цьому процесі виконують роль каталізатора, а не заміни національних структур.

У врегулюванні конфліктів поствоєнна стабілізація часто розглядається як продовження попереднього етапу втручання, а не як окрема фаза. Міжнародні міжурядові організації зберігають вплив і після завершення активних бойових дій, оскільки саме тоді формується новий баланс політичних і правових відносин [13, с. 356]. У цей період їхня діяльність зміщується в бік координації реформ і підтримки переговорних процесів між державними та суспільними інститутами. Такий підхід дозволяє зменшити ризик повторної ескалації конфлікту.

Узгодження міжнародних і національних підходів до відновлення прав людини формує завершальний елемент постконфліктної стабілізації. Ефективність цього процесу залежить від того, наскільки національні правові системи здатні інтегрувати міжнародні стандарти без втрати власної інституційної логіки. У практичному вимірі це проявляється у формуванні змішаних моделей управління, де міжнародні механізми поступово переходять у підтримувальну функцію. Саме така трансформація забезпечує довготривалий характер відновлення та стабілізації, зменшуючи потребу в постійному зовнішньому втручанні.

Окремий пласт проблем пов'язаний з інформаційною стійкістю суспільств, які функціонують в умовах гібридних загроз. Водночас інформаційний вимір безпосередньо впливає на ефективність документування порушень прав людини та координацію дій міжнародних структур. Дані, отримані з цифрових джерел, інтегруються до доказової бази, яка використовується в правозахисних і судових процедурах. У практичному аспекті це включає моніторинг медіапростору, верифікацію цифрового контенту, публікацію оперативних звітів та протидію дезінформаційним кампаніям. Тому рівень відкритості інформаційного середовища корелює з можливостями міжнародних організацій формувати дієві механізми реагування на порушення прав людини. Узагальнення ключових напрямів

інформаційного впливу міжнародних структур у конфліктних і постконфліктних умовах наведено в таблиці 3.

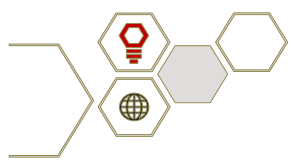
Таблиця 3**Інформаційно-комунікаційна діяльність міжнародних організацій**

Сфери інформаційно-комунікаційної діяльності	Призначення	Результати діяльності міжнародних організацій
Медіаправове регулювання	Формування правових рамок інформаційної діяльності та захист учасників комунікації	Розроблення стандартів ЮНЕСКО; правові ініціативи Ради Європи
Соціальні медіа	Формування громадської думки та оперативне інформування	Поширення звітів ООН; інформаційні кампанії Human Rights Watch, Amnesty International
Інформаційна стійкість	Зменшення впливу дезінформації та гібридних загроз	Програми протидії дезінформації НАТО; підтримка медіаграмотності ЮНЕСКО
Легітимність міжнародних дій	Формування довіри до рішень міжнародних структур	Публічні звіти та відкриті дані ОСНА; прозорі процедури ОБСЄ

Джерело: складено на основі [4; 10; 14; 15; 16]

Таким чином, інформаційно-комунікаційний вимір діяльності виконує не допоміжну роль, а фактично визначає ефективність правових і гуманітарних механізмів захисту прав людини. Саме через інформаційне середовище міжнародні організації отримують можливість впливати на поведінку держав і суспільств, а також забезпечувати сталість своїх рішень у довгостроковій перспективі.

Міжнародні організації застосовують різні підходи до реагування на конфліктні ситуації, що проявляється не лише у формах їхньої діяльності, а й у способах визначення результативності власних дій. Структури системи ООН зазвичай будують діяльність навколо координації та довгострокового відновлення, тоді як міжнародні неурядові організації працюють у режимі оперативного реагування з фокусом на конкретні групи населення. Міжурядові інституції більш орієнтовані на політичне узгодження рішень між державами, де гуманітарний компонент часто має другорядне значення [12, с.

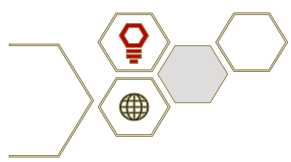

458]. У результаті виникає ситуація, коли до вирішення однієї кризи одночасно застосовуються різні підходи та інструменти.

Гуманітарні організації, зокрема неурядові структури, працюють у режимі прямого втручання, де критерієм ефективності виступає швидкість доставлення допомоги та охоплення постраждалого населення. У системі ООН акцент зміщується на координацію між секторами та інтеграцію програм у державні інституції, що робить процес повільнішим, але більш структурованим. Міжурядові організації, як-от регіональні політичні об'єднання, оцінюють результативність через рівень політичної стабілізації та виконання домовленостей між сторонами конфлікту. У результаті відсутність єдиних критеріїв оцінювання призводить до того, що ефективність реагування на одну й ту саму кризову ситуацію інтерпретується по-різному залежно від мандату та функціональної спрямованості конкретної міжнародної організації.

Найбільш виражені розбіжності простежуються між превентивними та реактивними підходами міжнародних організацій до реагування на конфліктні ситуації. Правозахисні структури переважно здійснюють фіксацію порушень після їх вчинення, що формує реактивну модель впливу з акцентом на притягнення до відповідальності. Гуманітарні організації змушені реагувати одразу на наслідки насильства, тоді як частина міжурядових інституцій орієнтується на запобігання ескалації через політичні домовленості, навіть якщо це не дає швидкого ефекту [5, с. 113].

Узагальнення різних моделей втручання показує, що найбільша різниця між міжнародними організаціями полягає не в наборі інструментів, а у способі їх комбінування. Там, де гуманітарні структури працюють на рівні негайної стабілізації, правозахисні організації оцінюють наслідки, а міжурядові інституції створюють політичні рамки для узгодження рішень. Нерівномірність результатів міжнародного втручання в різних конфліктних контекстах значною мірою зумовлена недостатньою узгодженістю між

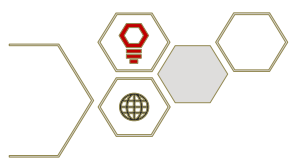

різними рівнями та типами інституцій, які діють із відмінними мандатами, цілями та інструментами.

Висновки. Проведене дослідження дозволило узагальнити підходи міжнародних організацій до зменшення масштабів насильства та відновлення прав людини в умовах конфліктів і постконфліктних трансформацій. Встановлено, що їхня діяльність не зводиться до окремих гуманітарних або правозахисних інтервенцій, а формує складну систему взаємопов'язаних механізмів, у межах якої правові, організаційні та інформаційні інструменти використовуються одночасно. Досягнення стабілізаційного ефекту залежить не стільки від формального набору програм, скільки від того, як вони поєднуються між собою та інтегруються в національні інституційні структури. У межах роботи підтверджено, що найбільш стійкі результати виникають там, де міжнародне втручання не замінює державні механізми, а доповнює їх в критичних сегментах.

Виявлено, що ключовим фактором результативності міжнародних організацій виступає якість взаємодії між ними та державними інституціями. Там, де координація має системний характер і включає спільне планування, обмін даними та узгодження пріоритетів, ефект від міжнародної участі є значно вищим. Окремо встановлено, що інформаційний вимір діяльності міжнародних структур фактично набув статусу самостійного механізму впливу, який визначає рівень довіри до міжнародних організацій та їхніх інформаційних продуктів, швидкість реагування на повідомлення про порушення прав людини й кризові події, а також якість формування доказової бази в правозахисних процесах.

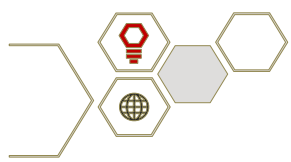
Подальші дослідження доцільно спрямувати на поглиблення аналізу взаємодії міжнародних організацій з локальними інституціями в умовах затяжних конфліктів та післявоєнного відновлення. Окремої уваги потребує розроблення методологічних підходів до оцінювання ефективності, які враховуватимуть не лише кількісні показники, а й якісні зміни в рівні довіри

до правових механізмів. Перспективним також є застосування міждисциплінарних рамок, що поєднують міжнародне право, теорію управління конфліктами та аналіз інформаційних процесів, оскільки саме на їх перетині формується реальна результативність міжнародного втручання.

Список використаних джерел

1. Voitsikhovskyi A., Bakumov O., Ustymenko O., Lohvynenko Y. The role of international organizations in the protection of human rights in Ukraine. *Novum Jus*. 2022. Vol. 16, № 2. P. 305–340. DOI: <https://doi.org/10.14718/NovumJus.2022.16.2.12>.
2. Homanay V. War in Ukraine and the role of international non-governmental organizations in ensuring international cooperation of states in the field of health care. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2023. № 1. P. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.1.7>.
3. Marko S. Organizational and legal aspects of combating crimes against the environment in the conditions of war in Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 6. P. 127–132. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.6.21>.
4. Chlevickaitė G. Documenting conflict-related crimes in Ukraine: civil society innovations, adaptations and networks. *Journal of International Criminal Justice*. 2025. № 23. P. 523–543. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqaf020>.
5. Gunawan Y., Gultom Q., Amarulia S., Arumbinang M. Russian-Ukrainian conflict: international humanitarian law and civilian settlements. *Substantive Justice International Journal of Law*. 2023. Vol. 6, № 2. P. 108–117. DOI: <https://doi.org/10.56087/substantivejustice.v6i2.253>.
6. Zanin M., Martínez J. H. Analyzing international events through the lens of statistical physics: The case of Ukraine. *Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science*. 2022. Vol. 32, № 5. DOI: <https://doi.org/10.1063/5.0091628>.
7. Hladchenko M., Costas R. Funding, authorship patterns and citation impact of articles funded by Ukrainian agencies before and during Russia's full-scale war

(2020-2023). *arXiv preprint arXiv:2509.22013*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2509.22013>.

8. Бушок О. О. Роль міжнародних організацій у повоєнному відновленні держав: практичні аспекти реалізації. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Т. 3, № 4. С. 356–361. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.3.51>.

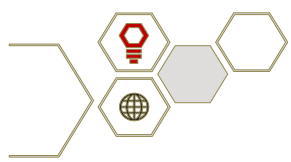
9. Андрейків А. І. Діяльність міжнародних організацій під час післявоєнного відновлення: теорія, практика та перспективи. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2025. № 29. С. 5–21. DOI: <https://doi.org/10.34079/2518-1319-2025-15-29-5-21>.

10. Демідов М. В. Міжнародні організації як посередники у взаємодії держав і громадянського суспільства під час воєнних криз. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17489946>.

11. Барсук Д. М. Міжнародний механізм забезпечення прав людини в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Т. 1, № 87. С. 137–144. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.1.20>.

12. Федорова Т. С., Дементьева Ю. В. Участь міжнародних організацій при вирішенні конфліктів на міжнародній арені. *Права людини в період збройних конфліктів*: міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини (м. Одеса, 1 листопада 2024 р.). Одеса. 2024. С. 454–459. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a916514-e9fa-4f5d-b457-2a603c9a0aee/content#page=454> (дата звернення: 22.02.2026).

13. Крамной С. С. Аналіз ролі міжнародних міжурядових організацій у розв’язанні міжнародних конфліктів. *Актуальні проблеми вітчизняної*

юриспруденції. 2024. № 1. С. 354–357. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-62>.

14. Бідзіля Ю. М., Шаркань В. В., Цвіклінський М. В. Медіаправо як інструмент захисту прав громадян у боротьбі з корупцією. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14843295>.

15. Стеколыщикова В., Бідзіля Ю., Тарасюк В. Соціальні медіа як платформа інтерактивної журналістики нового покоління. *Образ*. 2025. № 3 (49). С. 117–129. DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3\(49\)-117-129](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3(49)-117-129).

16. Lupyna A. Modeling scenarios for cultural resilience among youth in conditions of hybrid information threats. *Вісник гуманітарних наук*. 2026. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18937107>.

17. OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (closed). URL: <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine> (дата звернення: 22.02.2026).

18. UNHCR Ukraine. UNHCR Operational Data / Population Statistics. URL: <https://surl.lt/gmxasy> (дата звернення: 22.02.2026).

19. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). Ukraine. URL: <https://www.unocha.org/ukraine> (дата звернення: 22.02.2026).